

УДК655.4/.5(477.83/.86+438.32/.44)''1919/1939''

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fhi.2024.25.4534>

УКРАЇНСЬКЕ КНИГОВИДАННЯ У ГАЛИЧИНІ МІЖВОЄННОГО ДВАДЦЯТИРІЧЧЯ: ПАНОРАМНИЙ ОГЛЯД

Маріанна МОВНА

Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника НАН України

відділ наукової бібліографії

вул. Стефаника, 2, 79000, Львів, Україна

e-mail: mari3anna@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-2473-6998

У статті вперше здійснено узагальнюючий огляд ретроспективних аспектів українського книговидавання Східної Галичини, а конкретніше – міжвоєнного двадцятиріччя на основі укладеного реєстру, що репрезентує найповнішу на сьогодні інформацію про видавництва (видавничі концерни, організації, кооперативи, спілки, товариства, приватних видавців, редакції газет та часописів, книгарні) і видавничих серій 1914–1939 років. Визначено основні видавничі осередки та провідні видавничі організації краю. На жаль, у реєстрі не вдалося простежити хронологію і репертуар усіх видавничих серій, позаяк чимало книг (як і їх авторів) було свого часу “репресовано”. Окремим тематичним блоком у реєстрі подано вибрану бібліографію українського видавничого руху у Східній Галичині 1914–1939 років (понад 400 позицій). Дослідження життя та професійної діяльності відомих видавців передбачає представлення біограм найпомітніших діячів видавничого руху.

Ключові слова: книговидавання, видавничі осередки, книжкова продукція, видавці, Східна Галичина, міжвоєнне двадцятиріччя.

Одним із важливих аспектів комплексного дослідження українського книговидавничого процесу на західноукраїнських землях першої половини ХХ ст. є укладення реєстру “Українські видавництва та видавничі серії в Галичині”, що репрезентує найповнішу на сьогодні інформацію про видавництва (видавничі концерни, організації, кооперативи, спілки, товариства, приватних видавців, редакції газет та часописів, книгарні) і видавничих серій 1914–1939 років. Структурно він містить шість підрозділів: “Видавничі концерни” (2 од.); “Видавництва” (118 од.); “Видавничі кооперативи, спілки, товариства” (93 од.); “Окремі видавці” (29 од.); “Редакції газет і часописів” (34 од.); “Книгарні та друкарні” (10 од.), а загалом акумулює інформацію про 286 видавничих осередків.

Основні видавничі осередки краю зосереджувались (у міру спадання) у Львові, Коломиї, Перемишлі, Станиславові, Тернополі, Жовкві. Окрім цього, видавництва були у культурному просторі повітових міст та містечок Східної Галичини: Самбора, Стрия, Золочева, Яворова, Бережан, Підгайців, Косова, Рогатина, Снятина, Долини, Кам’янки-Бузької, Ярослав та ін.

Провідними видавничими організаціями виступали товариства “Просвіта”, “Сільський Господар”, Наукове товариство імені Шевченка у Львові, Українське

педагогічне товариство (УПТ), а згодом – “Рідна Школа”, Ревізійний союз українських кооператив (РСУК). Величезний внесок у видання української книги свого часу зробили й вписалися золотими літерами в історію нашого книговидання такі видавництва, як “Галицька Накладня” Якова Оренштайна у Коломиї (1903–1915), “Українсько-Руська Видавнича Спілка” (1899–1932) (від 1921 р. – “Українська Видавнича Спілка”), “Світ Дитини” (1920–1939) Михайла Таранька, видавничий концерн “Українська Преса” (1923–1939) Івана Тиктора.

Доволі успішно на книговидавничому ринку функціонували: видавничий кооператив “Червона Калина”, Літературно-Видавничий Інститут “Добра Книжка” О. Моха, видавнича спілка “Діло”, видавничий концерн “Дешева Книжка” В. Кунанця, приватні видавництва “Рекорд”, “Бистриця”, “ОКА”, “Загальна книгозбірня” Д. Николишина, “Подільська Театральна Бібліотека”, “Русалка”, “Ізмарагд”. Книги релігійного змісту видавало і поширювало видавництво оо. Василіян у Жовкві, видавничий кооператив “Мета”, Централь Марійських товариств, видавництва “Богословія”, “Криниця”, оо. Редемптористів, товариство “Скала”. Дитячий сегмент українського книжкового ринку впевнено розвивали “Накладня Миколи Матвійчука”, “Веселка”, “Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych” / “Державне видавництво шкільних книжок” (український відділ).

Помітно менше відомостей залишила діяльність та друкована продукція таких відносно невеликих видавництв, як-от: “Журавлі”, “Сині Дзвіночки” і “Калина” М. Угриня-Безгрішного в Рогатині, “Запорожець” та “Довбуш” у Косові, “Гориквіт” у Стрию, “Чмелик” у Самборі, “Мужицьке видавництво” К. Трильовського, “Трембіта”, “Чорногора” у Коломиї, “Краса і Сила” та “Криниця” у Перемишлі, “Живі гроби”, “Всесвіт”, “Українська Культура”, “Нова Книжка”, “Нове Життя”, “Стрибожич” у Львові та ін. Інформацію про них дослідникам предмета доведеться спеціально відшукувати в архівах, якщо вона збереглась, оскільки у хуртовині Другої світової війни було втрачено чимало примірників книг та архівних матеріалів окремих видавничих осередків.

Низку книжкових видань друкували професійні спілки (“Взаємна поміч українського вчительства” (ВПУВ), Союз українських купців і промисловців, Союз українських професійних музик, музичне товариство “Торбан”, Українське гігієнічне товариство, ловецьке товариство “Тур”), культурологічні осередки (Галицько-Руська Матиця, Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького, товариство та музей “Бойківщина” у Самборі), молодіжні спортивно-виховні організації (“Пласт”, “Сокіл-Батько”, “Луг”), жіночі об’єднання (“Союз Українок”).

Видавцями у Східній Галичині доволі часто бували також книгарні і власне самі друкарні, як-от “Українська книгарня та антикварня” й книгарня НТШ у Львові, книгарня торговельно-промислового кооперативу “Будучність” в Тернополі, друкарня “Кнолера і Сина” та “Народна печатня” Антона Блюя в Перемишлі, друкарня Михайла Бойчука в Коломиї, книгарня торговельно-

промислового кооперативу “Будучність” в Тернополі. Такий тип видавничого осередку також представлений у реєстрі.

Небагато книжок видавали за власний кошт й окремі приватні видавці, зокрема д-р о. Йосип Застирець, о. Осип Годунько, Антон Окпиш (Львів), Ольга Гоцька (Перемишль) та інші, інформація про яких зазначена у вихідних даних їхніх видань.

Спеціального комплексного дослідження українського книговидавничого процесу на західноукраїнських землях першої половини ХХ ст. немає донині. Свого часу дослідженням ретроспективних аспектів українського книговидання плідно займався відомий історик Я. Ісаєвич¹. Окремі сегменти діяльності українських видавництв Галичини досліджували: Л. Рева-Родіонова (видавнича діяльність товариства “Сільський Господар”), І. Монолатій, М. Савчук, М. Васильчук (коломиєський видавничий осередок), І. Котлобулатова (львівські книгарні як видавничі осередки та вибрані видавництва Львова), В. Передирій (видання “Червоної Калини”), Г. Корнєєва (українські дитячі видання львівських видавництв), Б. Якимович (постать І. Тиктора в контексті видавничого процесу Галичини), Л. Кусий (видавництво “Світ Дитини”), З. Наконечна (постать редактора концерну “Українська Преса” Л. Чубатого). У профільній науковій літературі також набула висвітлення діяльність помітних видавців, зокрема визнаних корифеїв книговидавничої справи на західноукраїнських землях – Якова Оренштайна², Івана Калиновича³, Івана Тиктора⁴, Михайла Таранька⁵. Останнім часом з тематики українського книговидання в Східній Галичині була захищена дисертаційна праця Марії Пірко⁶. Окремі питання з досліджуваної проблематики заторкували у своїх публікаціях Р. Голик⁷, О. Палюх⁸, О. Юркевич⁹, І. Морозова¹⁰, Л. Кужель¹¹, Н. Рибчинська¹², М. Мовна¹³, А. Чубрей¹⁴.

¹ Ярослав Ісаєвич, *Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми*. (Львів, 2002), 520.

² Марія Вальо, “Оренштайн Яків – феномен української видавничої справи”, *Літературний Львів*, No. 10/11, (1994): 13; Марія Вальо, “Видавнича діяльність Якова Оренштайна в контексті українського національного відродження”, *Українська періодика. Історія і сучасність: доп. та повідомл. третьої Всеукр. наук.-теорет. конф. (22–23 груд. 1995 р., м. Львів), НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника*, (Львів, 1995): 32–37.

³ Марія Вальо, “Іван Калинович: життя і діяльність”, *Записки Наукового товариства імені Шевченка*, Т. ССXLVI: Праці Філологічної секції, (2003): 509–522.

⁴ Валентина Денисюк (уклад.), *Видання Івана Тиктора та концерну “Українська преса”: бібліографічний покажчик (1923–1977)*, (Львів, 2000), 368; Надія Зелінська, Лідія Снісарчук і Емілія Огар, *Іван Тиктор: талан і талант*. (Львів, 2007).

⁵ Леся Кусий, *Михайло Таранько – редактор і видавець літератури для дітей та молоді*. (Львів, 2020).

⁶ Марія Пірко, *Українська книговидавнича справа в Галичині (1919–1939 рр.): історичні умови, проблематика, внесок у національний рух. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії*. (Львів, 2021), 260.

⁷ Роман Голик, “Книги, ідеї та стереотипи галицької провінції ХХ ст.: “Літопис Бойківщини” у міжвоєнному Самборі”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 1 (17), (2009): 223–248; Роман Голик, “Читання для народу:

За даними Я. Ісаєвича 2002 р., у Східній Галичині міжвоєнного періоду існувало близько 50 українських видавництв, другим після Львова видавничим центром залишалася Коломия, а книжкова продукція на західноукраїнських землях кількісно не була значною (у 1934 р. – 346 назв, у 1938 р. – 476)¹⁵. Наш темпорально пізніший науковий пошук, опертий на бібліографічну базу даних, сформовану у відділі наукової бібліографії ЛННБ України ім. В. Стефаника для багатотомного бібліографічного покажчика “Українська книга в Галичині, на

видання “Просвіти”, стереотипи масової культури й ментальність галичан перших десятиліть ХХ ст.”, *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, No. 19, (2010): 217–244; Роман Голик, “Між Пилсудським, Коновальцем і Сталіним: читання, інтелектуальні та ідеологічні течії в Галичині 20–30-х рр. ХХ століття”, *Проект “Україна”: Галичина і Волинь у складі міжвоєнної Польщі*, авт.-упоряд. Микола Литвин. (Харків: Фоліо, 2017), 409–433.

⁸ Ольга Палюх, “Українське книговидання у Львові 20-х рр. ХХ ст. в ретроспективі газети “Діло”: умови видавничої діяльності. Мережа видавництв”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 1 (17), (2009): 177–199.

⁹ Олександра Юркевич, “Діяльність Якова Оренштайна в контексті українського книговидавничого процесу першої половини ХХ ст.”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 9 (25), (2017): 76–111; Олександра Юркевич, “Видавнича діяльність українських і єврейських громадських організацій Галичини 20–30-х рр. у контексті поліетнічності культур”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 10 (26), (2018): 98–132.

¹⁰ Інна Морозова, “Українське книговидання у Станиславові 1920–1930-х рр.: тематика, видавничі серії, жанри”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 8 (24), (2016): 39–57.

¹¹ Любов Кужель, “Календарі видавництва “Батьківщина” в контексті західноукраїнських календарів 30-х рр. ХХ ст.: видання та розповсюдження”, *Записки Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 12, (2004): 110–132; Любов Кужель, “Календарі Івана Тиктора 1930-х рр. у контексті тогочасних суспільно-політичних подій”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 9 (25), (2017): 239–259.

¹² Наталія Рибчинська, “Серійні видання 1930-х рр. з проблем шкільництва й освіти в Галичині”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 9 (25), (2017): 260–278.

¹³ Маріанна Мовна, “Історико-краєзнавчий дискурс у західноукраїнських виданнях 1930-х рр.”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 9 (25), (2017): 216–238; Маріанна Мовна, “Західноукраїнські видання історико-краєзнавчого сегмента початку ХХ ст.”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 10 (26), (2018): 48–60; Маріанна Мовна, “Краєзнавча продукція українських видавництв Галичини в 1930-х рр.: репертуар, видавничі серії, фактологічне наповнення”, *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць*, No. 11 (27), (2019): 66–79; Маріанна Мовна, “Видавничі серії товариства “Сокіл-Батько” (1920-ті–1930-ті рр.)”, *Українська тіловоховна традиція: наук. зб.*, No. 2, (2022): 56–64.

¹⁴ Анастасія Чубрей, *Український театр у медіапросторі міжвоєнної Галичини: проблеми видавничого супроводу. Дисертація на здобуття наукового ступеня канд. наук з соціальних комунікацій*. (Львів, 2020), 258.

¹⁵ Ярослав Ісаєвич, *Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми*. (Львів, 2002), 411.

Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції. 1914–1939”, дав змогу уточнити фактографічні відомості попередніх дослідників і в результаті збільшити абсолютні показники чисельності як самих видавництв, так і їхньої видавничої продукції. За нашими підрахунками, на видавничому ринку Східної Галичини між двома світовими війнами діяло 286 видавничих осередків, а видавнича продукція лише в сегменті дитячої літератури становила, за даними Богдана Гошовського¹⁶, майже 500 видань.

Одним із завдань реєстру було встановити точне місцезнаходження видавничих осередків краю, тому здебільшого анотації супроводжує подання фактичних чи поштових адрес (скриньок) видавництв.

Щодо фінансової складової процесу книговидання, то необхідно зазначити, що матеріальні можливості українських видавництв залишались обмеженими, оскільки Польська держава не була зацікавлена у розвитку українського видавничого руху й відповідно не виділяла коштів для його підтримки, на противагу попередньому австрійському періоду, коли існували державні видавничі субвенції. Тому багато з них залучали для видавничих потреб кошти громадськості. Наприклад, навіть така реномована громадська організація, як “Просвіта”, з її потужними видавничими традиціями відразу після Першої світової війни сильно потерпала від недостатнього фінансування видань для народу, про що інформував у 1923 р. її очільник Михайло Галушинський¹⁷. Допомогала коштами українська кооперація, нерідко для інвестування у книговидання використовували таку форму залучення коштів читачів, як передплата. Так акумулювалися кошти для втілення в життя великих видавничих проєктів, зокрема, “Української Загальної Енциклопедії” (УЗЕ), а також значної частки друкованої продукції концернів “Українська Преса” та “Дешева Книжка”, видавничої спілки “Нові Шляхи” та ін., про що інформувала передплатна реклама у пресі та самих виданнях як поширена практика популяризації серійних видань.

Тематика книжкової продукції була надзвичайно різноманітною (художньо-драматична, громадсько-суспільна, політична, релігійна, наукова, популярна, господарська, дитяча, медична, кулінарна література тощо) і відображала весь спектр тогочасних політичних напрямів, а вони, як відомо, були діаметрально протилежними за ідеологічними позиціями. Створене у 1925 р. Українське національно-демократичне об’єднання (УНДО), використовуючи легальні парламентські методи у боротьбі за Українську соборну незалежну державу, дотримувалося правочентристської позиції і претендувало на роль національного політичного лідера. Лівоцентристську нішу займала Українська соціалістично-радикальна партія (УСРП). Комуністична партія Західної України (КПЗУ) не лише сповідувала комуністичну ідеологію в стилі апології радянської дійсності,

¹⁶ Богдан Гошовський, *Українська дитяча література: спроба огляду і проблематика*. (Торонто; Нью-Йорк: Об-ня працівників дит. л-ри, 1966), 69.

¹⁷ Михайло Галушинський, “Ще про видавничу діяльність “Просвіти”, *Діло*, No. 93, (1923): 3.

а й виступала неабияким чинником русифікації, як, зрештою, і москвофіли, початки діяльності яких у суспільно-політичному дискурсі Галичини сягали ще XIX ст. На противагу їм, а також внаслідок національної політики польського уряду на політичній авансцені з'явилися і згодом набули чималої політичної ваги українські радикальні націоналісти, як-от Дмитро Донцов та від 1929 р. Організація українських націоналістів (ОУН). Неабияким національним та духовним авторитетом у тогочасному суспільстві була Греко-католицька церква на чолі з митрополитом Андреем Шептицьким, хоча набули поширення й численні протестантські течії та деномінації.

Мистецьку естетичну сторону книжкових видань забезпечували роботи відомих художників-графіків, членів Асоціації незалежних українських мистців (АНУМ) Олени Кульчицької, Антона Манастирського, Павла Ковжуна, Миколи Бутовича, Осипа Куриласа, Святослава Гординського, Якова Гніздовського, Едварда Козака, Івана Іванця, Роберта Лісовського, Петра Андрусіва, Петра Обалю, Андрія Коверка, Романа Чорнія та ін. Хоча внаслідок економічних чинників щодо зовнішнього вигляду (рідкість кольорових обкладинок, брак розкішних подарункових видань, зокрема дитячих) українська книжка не могла конкурувати з іноземними виданнями, все ж під її скромною зовнішньою оправою крився глибокий зміст як засіб національного патріотичного виховання.

Важливою складовою цього реєстру є укладений єдиний перелік назв видавничих серій зазначеного періоду. Серія – однотипно оформлене видання, що охоплює сукупність томів, об'єднаних спільністю задуму, тематики, цільовим або читацьким призначенням. Існують окремі рекламні списки в книжкових виданнях, календарях, окремих каталогах видавництва, альманахах серій “Просвіти”, “Рідної Школи”, повідомленнях у пресі (рубрика “Нові книжки”). Окремі видавничі серії (“Бібліотека Історичних Повістей” та “Бібліотека «Логос»” видавництва “Добра Книжка” за редакцією Олександра Моха; “Театральна Бібліотека «Русалки»” видавця Григорія Гануляка; “Діточа Бібліотека” видавництва “Світ Дитини”; “Народня Бібліотека” з під серіями “Серія Порадників”, “Театральна Серія” та “Серія Красного Письменства” й фонд “Учітеся, брати мої!” товариства “Просвіта”, “Бібліотека «Сільського Господаря»” та ін.) часто згадуються у книгознавчих дослідженнях. Так, “Просвіта” першою в Східній Галичині налагодила масовий, систематичний випуск книжкових, періодичних, серійних видань народною мовою, які на 1939 р. становили 1017 назв¹⁸. А на потужність серії “Бібліотека «Сільського Господаря»” вказують такі цифри: у 1932 р. видано 36 тис. примірників книг, у 1933 р. – 35 тис. примірників, у 1934 р. – 59 тис. примірників, у 1935 р. – 23,6 тис. примірників, у 1936 р. – 26 тис. примірників, у 1937 р. – 102,7 тис. примірників, у

¹⁸ Володимир Пашук, “Особливості видавничої діяльності Товариства “Просвіта””. *Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти: доп. та повідомл. II Міжнар. наук. конф. (Львів, 29 жовт. 2021 р.)*, ред.-упоряд. Володимир Пасічник, (Львів, 2021), 81.

1938 р. – 68,5 тис. примірників¹⁹. Менш відомі видавничі серії 1920–1930-х років, що активно продукували окремі політичні партії (“Політична Бібліотека УНДО”, “Національно-Політична Бібліотека”, “Українська Соціалістична Бібліотека” (УСРП), “Селянська Бібліотека «Нове Село»” та інші.).

На жаль, не вдалося простежити хронологію і репертуар усіх видавничих серій, позаяк чимало книг було свого часу «репресовано»: знищено, конфісковано чи спалено під час воєнного лихоліття та впродовж перших років радянської окупації західних областей України, зокрема, більшовиками розгромлено львівські видавництва “Червона Калина”, “Хортиця”, установи “Рідна Школа”, “Просвіта” (втрачено архів)²⁰.

Трагічну долю книжок розділило чимало і їхніх видавців: Зенон Кирилович та Ярослав Семіон були розстріляні німецькими окупантами, репресовані й знищені радянською тоталітарною системою Іван Іванець, Антін Крушельницький, Володимир Кунанець, Михайло Матчак, Дмитро Николишин, Яків Оренштайн, Михайло Таранько, Іван Чепига. Після 1940 р. невідомою залишилася доля Володимира Мартиневича. Окремі представники видавничого цеху (Олена Кисілевська, Левко Лепкий, Іван Тиктор, Ізидор Громницький, Олександр Мох, Євген Юлій Пеленський, Петро Постолок, Нестор Ріпецький, Юліан Тарнович, Микола Ковалюк, Микола Угрин-Безгрішний) встигли емігрувати на Захід, куди, можливо, вивезли й свої архіви.

Структура реєстру передбачає не лише фіксацію видавництв та видавничих серій із відповідними анотаціями інформаційного характеру, статистичними відомостями про видавництва, друкарні, накладні, видавничі товариства, а й вибрану бібліографію стосовно українського видавничого руху у Східній Галичині 1914–1939 років, що подана окремим тематичним блоком (понад 400 позицій). Наявність реєстру назв видавничих серій та літератури про них у межах видання робить його більш інформаційно насиченим, а це у свою чергу дозволяє панорамно розглянути видавничий процес на західноукраїнських землях 1914–1939 роках. У додатках наведено перелік видавництв, детальна інформація про які відсутня у наявних джерелах (16 од.), друкарень, що зустрічаються в тексті, назв старих і нових вулиць.

Усебічне вивчення книговидавничого процесу буде неповним без дослідження життя та професійної діяльності відомих видавців. Тому в реєстрі представлено 35 біограм найпомітніших діячів видавничого руху (серед них Я. Оренштайна, І. Калиновича, М. Таранька, І. Тиктора, М. Матчака, М. Матвійчука, Г. Гануляка, Д. Николишина, І. Чепиги, В. Кунанця, Р. Луканя та ін.).

¹⁹ Лариса Рева-Родіонова, *Українське товариство “Сільський Господар” (1899–1944 рр.): Історія. Досвід.* (Тернопіль: Підручники і посібники, 2000), 229–231.

²⁰ Роман Дзюбан, *Культурні цінності установ Львова у 1939–1953-х рр.: переміщення і втрати.* (Львів, 2020), 60.

Отже, на основі укладеного реєстру, що репрезентує найповнішу на сьогодні інформацію про видавництва (видавничі концерни, організації, кооперативи, спілки, товариства, приватних видавців, редакції газет та часописів, книгарні) і видавничих серій 1914–1939 років, вперше здійснено узагальнюючий огляд ретроспективних аспектів українського книговидання Східної Галичини, а конкретніше – міжвоєнного двадцятиріччя. Інформаційна насиченість реєстру посилюється за рахунок визначення основних видавничих осередків та провідних видавничих організацій краю, уточнення фактографічних відомостей щодо абсолютних показників чисельності як самих видавництв, так і їхньої видавничої продукції, наявності назв видавничих серій та літератури про них, а це у свою чергу дає змогу панорамно розглянути видавничий процес на західноукраїнських землях 1914–1939 років.

UKRAINIAN BOOK PUBLISHING IN GALICIA DURING THE INTERWAR PERIOD: A PANORAMIC REVIEW

Marianna MOVNA

Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
Department of Scientific Bibliography
2, Stefanyka str., 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: mari3anna@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-2473-6998

The article offers, for the first time, a comprehensive overview of the retrospective aspects of Ukrainian book publishing in Eastern Galicia, with a particular focus on the interwar period of the twentieth century. This analysis is based on a meticulously compiled register, which currently represents the most complete repository of information on publishing houses during this era. The register encompasses a wide array of publishing entities, including publishing concerns, organizations, cooperatives, unions, societies, private publishers, editors of newspapers and magazines, as well as bookstores and publishing series from 1914 to 1939. The study identifies the principal publishing centers and the foremost publishing organizations that were active in the region.

Through rigorous research, this study has clarified and expanded upon the factual data presented by previous scholars. The number of both publishing houses and their respective outputs has been substantially revised, with the new findings revealing that 286 publishing houses were active in the Eastern Galician book market between the two world wars. Furthermore, the article delves into the financial aspects of the publishing process, examining the economic conditions under which these entities operated. The thematic content of book production is analyzed in depth, highlighting how contemporary political trends were reflected in the literature of the time. Additionally, the study explores the artistic and aesthetic dimensions of book publishing in this period.

Regrettably, it was not possible to fully reconstruct the chronology and repertoire of all the publishing series included in the register, as many books, along with their authors, were subjected to repression. Despite these challenges, a separate thematic section of the register presents an extensive bibliography related to the Ukrainian publishing movement in Galicia from 1914 to 1939, comprising more than 400 entries.

The article also delves into the lives and professional activities of prominent publishers, offering detailed biographies of the most significant figures in the Ukrainian publishing movement. This

biographical section enriches the broader analysis by providing personal insights into the individuals who shaped the cultural and intellectual landscape of Eastern Galicia during this pivotal historical period.

Keywords: book publishing, publishing centers, book productions, publishers, Eastern Galicia, interwar twentieth period.

REFERENCES

- Chubrei, Anastasiia. Ukrainskyi teatr u mediaprostori mizhvoiennoi Halychyny: problemy vydavnychoho suprovodu. *Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kand. nauk z sotsialnykh komunikatsii*. (Lviv, 2020), 258. (in Ukrainian)
- Denysiuk, Valentyna (uklad.). *Vydannia Ivana Tyktora ta kontsernu "Ukrainska presa": bibliohrafichnyi pokazhchyk (1923–1977)*, (Lviv, 2000), 368. (in Ukrainian)
- Dziuban, Roman. *Kulturni tsinnosti ustanov Lvova u 1939–1953-kh rr.: peremishchennia i vtraty*. (Lviv, 2020), 60. (in Ukrainian)
- Isaievych, Yaroslav. *Ukrainske knyhovydannia: vytoky, rozvytok, problemy*. (Lviv, 2002), 520. (in Ukrainian)
- Halushchynskyi, Mykhailo. "Shche pro vydavnychu diialnist "Prosvity", *Dilo*, No. 93, (1923): 3. (in Ukrainian)
- Holyk, Roman. "Knyhy, idey ta stereotypy halytskoi provintsii XX st.: "Litopys Boikivshchyny" u mizhvoiennomu Sambori", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 1 (17), (2009): 223–248. (in Ukrainian)
- Holyk, Roman. "Mizh Pilsudskym, Konovaltsem i Stalinym: chytannia, intelektualni ta ideolohichni techii v Halychyni 20–30-kh rr. XX stolittia", *Proekt "Ukraina": Halychyna i Volyn u skladi mizhvoiennoi Polshchi*, avt.-uporiad. Mykola Lytvyn. (Kharkiv: Folio, 2017), 409–433. (in Ukrainian)
- Holyk, Roman. "Chytannia dlia narodu: vydannia "Prosvity", stereotypy masovoi kultury y mentalnist halychan pershykh desiatylyt XX st.", *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, No. 19, (2010): 217–244. (in Ukrainian)
- Hoshovskyi, Bohdan. *Ukrainska dytiacha literatura: sprobha ohliadu i problematyka*. (Toronto; Niu-York: Ob-nia pratsivnykiv dyt. l-ry, 1966), 69. (in Ukrainian)
- Kuzhel, Liubov. "Kalendari vydavnytstva "Batktivshchyna" v konteksti zakhidnoukrainskykh kalendariv 30-kh rr. XX st.: vydannia ta rozpovsiudzhennia", *Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteky imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 12, (2004): 110–132. (in Ukrainian)
- Kuzhel, Liubov. "Kalendari Ivana Tyktora 1930-kh rr. u konteksti tohochasnykh suspilno-politychnykh podii", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 9 (25), (2017): 239–259. (in Ukrainian)
- Kusyi, Lesia. *Mykhailo Taranko – redaktor i vydavets literatury dlia ditei ta molodi*. (Lviv, 2020). (in Ukrainian)
- Movna, Marianna. "Vydavnychi serii tovarystva "Sokil-Batko" (1920-ti–1930-ti rr.)", *Ukrainska tilovykhovna tradytsiia: nauk. zb.*, No. 2, (2022): 56–64. (in Ukrainian)
- Movna, Marianna. "Zakhidnoukrainski vydannia istoryko-kraieznavchoho sehmenta pochatku KhKh st.", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 10 (26), (2018): 48–60. (in Ukrainian)
- Movna, Marianna. "Istoryko-kraieznavchyï dyskurs u zakhidnoukrainskykh vydanniakh 1930-kh rr.", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 9 (25), (2017): 216–238. (in Ukrainian)

- Movna, Marianna. "Kraieznavcha produktsiia ukrainskykh vydavnytstv Halychyny v 1930-kh rr.: repertuar, vydavnychi serii, faktolohichne napovnennia", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 11 (27), (2019): 66–79. (in Ukrainian)
- Morozova, Inna. "Ukrainske knyhovydannia u Stanyslavovi 1920–1930-kh rr.: tematyka, vydavnychi serii, zhanry", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 8 (24), (2016): 39–57. (in Ukrainian)
- Paliukh, Olha. "Ukrainske knyhovydannia u Lvovi 20-kh rr. XX st. v retrospektyvi hazety "Dilo": umovy vydavnychoi diialnosti. Merezha vydavnytstv", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 1 (17), (2009): 177–199. (in Ukrainian)
- Pashuk, Volodymyr. "Osoblyvosti vydavnychoi diialnosti Tovarystva "Prosvita"". *Vydavnychi rukh v Ukraini: seredovyscha, artefakty: dop. ta povidoml. II Mizhnar. nauk. konf. (Lviv, 29 zhovt. 2021 r.), red.-uporiad. Volodymyr Pasichnyk*, (Lviv, 2021), 81. (in Ukrainian)
- Pirko, Mariia. *Ukrainska knyhovydavnycha sprava v Halychyni (1919–1939 rr.): istorychni umovy, problematyka, vnesok u natsionalnyi rukh. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoï stupenia doktora filosofii*. (Lviv, 2021), 260. (in Ukrainian)
- Reva-Rodionova, Larysa. *Ukrainske tovarystvo "Silskyi Hospodar" (1899–1944 rr.): Istorii. Dosvid*. (Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 2000), 229–231. (in Ukrainian)
- Rybchynska, Nataliia. "Seriini vydannia 1930-kh rr. z problem shkilnytstva y osvity v Halychyni", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 9 (25), (2017): 260–278. (in Ukrainian)
- Valo, Mariia. "Vydavnycha diialnist Yakova Orenshtaina v konteksti ukrainskoho natsionalnogo vidrozhennia", *Ukrainska periodyka. Istorii i suchasnist: dop. ta povidoml. tretioi Vseukr. nauk.-teoret. konf. (22–23 hrud. 1995 r., m. Lviv), NAN Ukrainy, LNB im. V. Stefanyka*. (Lviv, 1995): 32–37. (in Ukrainian)
- Valo, Mariia. "Ivan Kalynovych: zhyttia i diialnist", *Zapysky Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka, T. CCXLVI: Pratsi Filolohichnoi sektiï*, (2003): 509–522. (in Ukrainian)
- Valo, Mariia. "Orenshtain Yakiv – fenomen ukrainskoi vydavnychoi spravy", *Literaturnyi Lviv*, No. 10/11, (1994): 13. (in Ukrainian)
- Yurkevych, Oleksandra. "Vydavnycha diialnist ukrainskykh i yevreiskykh hromadskykh orhanizatsii Halychyny 20–30-kh rr. u konteksti polietnichnosti kultur", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 10 (26), (2018): 98–132. (in Ukrainian)
- Yurkevych, Oleksandra. "Diialnist Yakova Orenshtaina v konteksti ukrainskoho knyhovydavnychoho protsesu pershoi polovyny XX st.", *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zb. nauk. prats*, No. 9 (25), (2017): 76–111. (in Ukrainian)
- Zelinska, Nadiia, Snitsarchuk, Lidiia, Ohar, Emiliia. *Ivan Tyktor: talan i talant*. (Lviv, 2007). (in Ukrainian)